

fald sket før fredningen af gravhøjen i 1930-erne.

Dora Miehe fik tilladelse til at indrette sit mausoleum i 1944. I deklARATIONEN fra december måned 1944 står der at læse at hun både har opnået justitsministeriets og Nationalmuseets tilladelse til at indrette et familiegravsted til henstilling af askeurner. Da hun fik tilladelsen havde hun næppe forestillet sig, at hun skulle blive den først gravsatte i højen - og det allerede inden et år var gået.

Dora Miehe døde den 18. august 1945 i Cirkusgården i Ydby. Hun var blevet syg nogle dage forinden, mens Cirkus Miehe opholdt sig i Thisted, og var straks blevet kørt til Ydby. I

nekrologen over hende i Thisted Amts Tidende står sluttelig skrevet: »Fru Dora Miehes Jorde-færd vil finde sted i det smukke Mausoleum, som for et Par Aar siden med Nationalmuseets Tilladelse blev indrettet i en halvvejs ødelagt Bronzealderhøj paa Cirkusgaardens Marker«.

10 år senere i 1955 kom endnu en urne ind i mausoleet, nemlig Heinrich Kolzers. To af Dora Miehe og Hermann Pfänners børn er ligeledes gravsatte i kammeret. Det drejer sig om Virginia og Eugen, der døde i hhv 1967 og 1968. De resterende 10 urnenicher er tomme. Dora Miehe fik det næsten som hun bestemte det i Axel Holms bog!

Sådan set fra min synsvinkel

Om den gamle skole

Af Charles Nielsen, Brendgårdvej 15 Ydby

Kan du ikke sige noget godt om dit medmenneske - kan du i det mindste holde din mund. Det er et godt princip, som jeg desværre i nogen grad må være overhørig, nu hvor jeg efter bedste evne, vil forsøge at fortælle lidt om min skoletid i Tvolm

Siden dengang, er meget forandret, skolens grusvej og legeplads er blevet asfalteret, facaden har skiftet farve fra hvid til rød, taget, døre og vinduer er blevet fornyet. En restaurering der næsten, har gjort skolen ukendelig. På arealet mellem skolevejen, og »kirkegårdens« havedige, skjulte træerne ikke et stort maskinhus, idet hele stykket lå hen i græs, uden træer og buske af nogen art. Nede på legepladsen, hvor vi havde bom og ribber, til sommerhalvårets legemsøvelser, kunne det i fugtige perioder, være svuppet og engagtig

Udhuset, der endnu er kendelig, havde flere funktioner, bl.a. rummede det skolens brænd-

selsbeholdning, lærerfamiliens cykler, og anden habengut. I husets nordøstlige hjørne, længst væk fra legepladsen, havde drengene, deres lille uhumske retirade, og til fremme af rummets friskluftforsyning var dørens øverste del, fremstillet som et bikubelignende tremmesystem. Men det var ikke et sted der indbød til længere ophold. Af et gammelt fotografi, fremgår det, at huset var større, mens det endnu rummede stald og lade, til et lille landbrug, der blev drevet af læreren, som en del af lønnen.

Som det kan ses i dag, var skolebygningen én lang længe, med lærerens lejlighed i den vestlige og skolestuen i den østlige ende. Med hvide vægge og med vinduer mod syd og nord, var rummet lyst men uden hygge.

Det sparsomme inventar, bestod af fire rækker bundsolide bord og bænkesæt, et kateder på sokkel, lærerens polstrede stol med arm-læn, to tavler, et danmarks- og verdenskort, et

skab til sangbøger, hæfter og lignende, og midt for endevæggen, stod den rummelige kakkelovn, der kun måtte betjenes af læreren.

Med den venlige lærerinde, i Sdr. Ydby forskole, havde skiftet til Tvolm, kun den fordel, at skolevejen blev kortere. Til gengæld fik vi flere bøger, der sammen med tavlen, penalhuset, og den lille røde madkasse, fyldte og tyngede godt i lærersrygsækken.

Den resursebesparende tavle, blev bl.a. brugt, når vi på tælling til ti, griffede rundt og rundt, i det ene store nul, efter det andet. En øvelse, der skulle give os den rette bevægelighed i håndledet, og selv om det i længden forekom latterligt, havde nulleriet vel sin berettigelse. Men det gik ikke lydløs for sig, når klassens cirka fire og tyve børn, sad og griffede nuller, ned på tavlerne. Brugen af griffel og skifertavle, havde den fordel, at en hel side let lod sig fjerne med en fugtig klud, drejede det sig kun om en mindre skrivefejl, blev den gnedet væk med en finger vædet i snyt.

Når vi brugte skriveskæft og blyant, Viking nr. 2, kunne en fejlskrivning, nogenlunde uset, fjernes, med et stykke viskelæder, hvis vi derimod skrev med pen og blæk, måtte vi luske kniven frem, når der skulle udraderes en skrivefejl, eller en blækklat. De hårde sylespidse penne, havde mere tilbøjelighed til at klatte, end de mere bløde og dubbe. Så ved skønskrift, havde valget af pen, stor betydning. Penneskafter havde derimod den facon, penneskafter skal have.

Blækhusene stod i fordybninger forrest på bordene, og da de var uden låg, blev blækket forurennet, ved brug af viskelæder, blyantspidsere, og hvad vi selv bragte med ind af støv. Resultatet af en sådan blanding viste sig i form af nullermænd der satte sig på pennen, og klattede, så snart vi begyndte, at skrive. Når det skete, kunne den uheldige række en finger i vejret, og højlydt fortælle - der er skidt i æ blæk. Sprogbruget var ikke uangribeligt, for til nød kunne snavs have været anvendt, selv om det lyder forkert i munden på en Thybo.

Modsat børnene i byerne - der gik i skole hver dag året rundt, gik vi kun to halve dage i sommerhalvåret. Måske som en form for støtte

til landbruget, idet drengene der tjente på gårdene, selvfølgelig var fæstet for arbejdets skyld, og ikke for, at sidde og spille fandango i skolen. Det var jo ikke gratis, at holde tjenestedreng, når en knægt på en elleve tolv år, både skulle have både kost og logi, og en løn på 45 til 50 kroner for en sommer.

De få drenge der ikke kom ud at tjene, kunne som bybørnene, nyde den lange lovpligtige sommerferie. Den havde derimod ingen betydning for tjenestedreng - de måtte nøjes med de tre dage, der var gældende for voksne karle. Men da ferien, som regel, begyndte efter en frisøndag, var der hele fire dage, at feriere i.

Da jeg var elleve år tiltrådte jeg i sommeren 1931 min første plads ude i Sindrup hos Mathilde og Niels Mogensen, Højbjerg. Her blev det betragtet, som en selvfølge, at jeg ikke skulle deltage i morgenarbejdet, de dage jeg skulle i skole. Det blev anderledes sommeren efter, idet mor vel mente, at det var bedre jeg kom til, at tjene hos en troende familie - der som i Højbjerg, bestod af to unge mennesker, og to børn, men med den forskel at manden, i min nye plads langt fra var morgenduelig, og tilmed luddoven. Så her måtte jeg i huj og hast, malke og sætte køerne på græs, før jeg skulle i skole.

Næste sommer, gav mor heldigvis, ikke fem flade ører, for deres kristne sindelag, idet jeg til min fulde tilfredshed kom til Højbjerg igen, hvor jeg - tjente i tre somre, og et vinterhalvår.

Jeg må nok indrømme, at skolen ikke havde min store interesse, der var skønnere ting, at beskæftige sig med, end at terpe bibelhistorie, danmarkshistorie, geografi, dansk, skrivning, og regning. Så når jeg karakteriserer mig, som en lunken elev, falder det måske i tråd med lærerens ord - du kan hvis du vil, men det passede i hvert fald ikke når det drejede sig om regning. En kendsgerning der beviser, at vi er forskellige og består af kloge og mindre kloge, artige og mindre artige osv. Sådan var det i Tvolm skole, og sådan har det altid været. Men i min skole hørte vi aldrig om tal- og ordblinde, og hvem der i dag kommer ind under den kategori, blev

Bagsiden af Tvolm skoles udhus med døren til drengenes ritirade.

af datidens lærere og elever, betragtet som sinker.

Jeg hverken er eller var Guds bedste barn, mit sind er ikke gearret til uretfærdigt, at blive trådt over tærne, og da tryk, som bekendt, avler modtryk, var det måske den egentlige årsag til, den triste atmosfære der altid var i skolen. De metoder der blev taget i brug, over for børnene (drene) ville ingen forældre acceptere i dag. Men måske er skolesystemet kørt fra den ene grøft, og over i den anden når lærere kan føle sig så tyranniserede, at de forlader skolen, og søger andet job.

Læreren i Tvolm skole, i tyverne og trediveerne, N.A. Frederiksen, var det man, på nudansk, ville kalde for en hård banan. Før embedet her, havde han været lærer, ved en højere skole, et forhold, der sikkert ikke har gavnet hans forståelse for børn, på vort alderstrin. Hvis jeg har forstået det ret, må en lærers fornemste opgave være, at forklare sig så forståeligt, at også de små og mindre kvikke,

har en chance for at følge med. Det må vel bl.a. kræve, at undervisningen foregår under så afslappede forhold, at ingen i klassen er så bange, at de ikke tør spørge, når der er noget de ikke forstår. I Tvolm skole, havde mange af eleverne ikke deres glade mine på, når Frederiksen heksede med procenterne, på den store tavle og den smule jeg kan af procentregning, har jeg ikke lært i Tvolm skole.

Det vi hver især kender og kan, til hudløshed, er let at håndtere. Men det hjælper ikke den der skal regne, at han er god til at slå søm i, og det hjælper heller ikke med gode regnefærdigheder, når der skal synges, for uden sangstemme, vil selv den muntre slager. - Op og ned med Veronika, falde pladask til jorden - og så kan man jo spørge, hvad verden og vi, har haft mest glæde af, procenterne, eller Veronika

For mit eget vedkommende, har jeg aldrig haft glæde af procenterne, eller tiden i Tvolm skole, og det gælder for mange af mine gamle skolekammerater, så det der måske skulle forties, stammer ikke fra onde drømme, skønt det kan lyde utroligt, at en lærer kan finde på, at løfte et barn i håret, eller gribe to drenge i hårtotterne, og brutalt slå deres hoveder sammen. Det indgik også i undervisningen, at vride ørerne, eller gribe fat om nakken, og klemme til. Metoder ingen blev klogere af, så hvis det ikke fornøjede læreren, var det spild af tid og kræfter.

Kort tid før forfatteren Palle Laurings død, fortalte han i fjernsynet, om én af hans skoles brutale lærere, og sagde bl.a. at han ikke forstod, hvorfor vi store drenge ikke rottede os sammen og gennembankede ham. Lauring benævnte læreren som en mand med sadistiske tilbøjeligheder og siden jeg hørte den udsendelse, har det generet mig mindre, at skrive om min skoletid - der trods alt, er en vigtig periode i et menneskes liv.

I de færreste tilfælde gik spillet med musklerne så vidt, at vi kom hjem med synlige mærker af overlast. I et tilfælde kan jeg dog huske at en far mødte op i skoletiden og lod læreren forstå, at der for eftertiden ikke skulle bankes så meget som et eneste salmevers eller årstal ind gennem knolden eller enden på hans

børn. En sådan klage, dæmpede altid gemyttet, med det resultat, at de benhårde straffe, for en tid, blev afløst af blidere metoder.

I perioder med mildere vinde, blev afstraffelser afsonet ved, at sidde efter, men det var nu ikke nær så trist som det lyder, idet man sjældent sad alene. En forsyndelse der indebar den straf, kunne fx være, at en sinke, havde stavet gulerødder med to eller, og en så fatal fejl resulterede i, at vedkommende efter skoletid, skulle skrive gulerødder hundrede gange. Når bogføringen var til ende, luskede den formastelige, ned i køkkenet til fru, der som en anden fangevogter, uden at sige et ord, åbnede døren til stuen, hvor den store dommer sad og læste avis, og drak kaffe. Systematisk gennemgik han de hundrede gulerødder én efter én, og havde det lille under-begavede barn alligevel fået skrevet et ekstra el, blev dommen omgående forhøjet til hundrede nye gulerødder. At ordlyden indbyder til, at stove gulerod med to eller, ses tydeligt på Fyn, hvor man ved vejene skilter, med nye gullerødder og friske avgurker. Men fynboerne er jo heller ikke uddannet, på Tvolm læreranstalt.

Uden jerntræmmer for skolens vinduer, viste det sig nytteløst, at låse døren, for de eftersiddere der via et vindue, turde haspe sig vej til friheden. Hvem der tog den chance blev straffet med, at sidde efter i stuen, bag aflåste døre. Engang det var gået så galt for to store drenge, fik de besked på, at de godt kunne give sig god tid, idet læreren skulle på indkøb. Nu ville skæbnen, at det velmøblerede hjem, heller ikke manglede noget så spændende, som et radioapparat. Det kunne den mest teknisk interesserede ikke stå for, og begyndte at undersøge apparaturet. Heldigvis havde han kun fået bagbeklædningen løsnet, da nøglen uventet blev sat i dørlåsen. I den kritiske situation, lod drengen radio være radio, og forlod uden betænkning stuen, gennem den nærmeste vinduesrude. Den flugt kunne have endt rivende galt, ikke kun for drengen, men også for læreren - og det er ubegribeligt, at en dreng, i det tilfælde en stor dreng, var så bange for sin lærer, at han risikerede forligheden, for at undgå de øjeblikkelige, efterfølgende repressalier.

Den dag jeg sammen med en anden evnesvag elev, besluttede at stikke af fra en eftersidning, på grund af én eller anden ligegyldig stove- eller regnefejl tog vi ikke vinduesvejen, men luskede stille ud ad de to ulåste døre. Det var dagen før en påske- eller pinseferie et forhold der spillede ind, idet de efterfølgende fridage, gav en frist, før vi skulle stå til regnskab, for forsyndelsen. Udenfor så vi os forskrækkede omkring før, vi med vore pakkenelliker på ryggen, løb alt hvad remmer og tøj kunne holde.

Fra køkkenvinduet, må fru have opdaget flugten, for det varede ikke længe, før Frederiksen, fik sin meget høje cykel af stald, i et forsøg på, at indhente os. Men selv om vi havde et godt forspring valgte vi, at forlade vejen, og tog de smutveje, hvor cyklen var til mere gene end gavn. I lærerens kritiske situation, tog han sin skingrende spejderfløjte i brug, i et forsøg på at kalde os til besindelse. Det lykkedes ikke, det var vort første flugtforsøg, og efterhånden gik der sport i at undvige og holde forfølgeren på afstand.

Vest for kirken, lagde vi flugtruten ind over markerne, en undvigelsesmanøvre, der rystede den ihærdige lærer af - og de desperate skingrende fløjt, forstummede langsomt for vore ører. Nu var Frederiksens eneste oplagte chance, at krænge os når vi nåede hjem, men den mulighed undlod han klogeligt at benytte, idet han vidste, at mor langt fra var ham nådig stemt, siden han fejlagtigt, og ganske ubegrundet, havde haft Egon under voldelig behandling. Det var før Frederiksen kendte Juliane, et bekendtskab han aldrig glemte, og af den grund blev jeg i mange tilfælde fredet. Flugtens eftersmæk, husker jeg ikke, men det er utænkeligt, at Frederiksen lod nåde gå for ret.

Havde han haft held til at få neglene i os, ville han efter mit skøn, have stået i en grotesk situation. med det dilemma, at han nødvendigvis måtte forsøge at beherske sig, og undlade, at tæve os på offentlig vej, eller forsøge. at bugsere os tilbage til skolen. Men lige meget hvad han havde tænkt sig, at gøre, var han blevet yderligere til grin - en tort han blev skånet for, på grund af vor letbenede flugt.

En af de psykiske straffe - blev måske på grund af det seksuelle tilsnit, sjældent taget i anvendelse. I sin enkelthed, gik det ud på, at en dreng fik besked om, at forføje sig over til pigerne. En fornødelse, der på grund af hvisken omkring mit bord, en dag blev mit lod, og da jeg stædigt nægtede, at parere ordre, blev jeg med hård hånd, brutalt båret over til pigerne, hvor jeg sad timen ud, rødmende flov, til grin for hele klassen. Sådan følte jeg det, men måske var det en pirrende fornøjelse for læreren.

Sidst i tredverne, forlod Frederiksen embedet i Tvolm, med den begrundelse, at det råkolde thylandske klima, skulle være en medvirkende årsag til, at tre af deres børn døde, inden for det første leveår. Børnene blev stedt til hvile, i det nordøstligste hjørne af kirkegården. På det første barns mindesten, står følgende, skriftsted indmejslet og malet i guld. - Herren gav Herren tog. På det andet barns sten, lyder skriftstedet, - Hvad Gud har givet, engang vi skuer oprejst til livet. Ved det tredje barn, henvises der til Joh. 14 - 4, hvor der står skrevet og hvor jeg går hen, derhen kender I vejen. Frederiksen døde i 1960, og hans kone Adela, døde for få år siden, og er stedt til hvile, sammen med deres tre små drenge.

Når jeg graver meget dybt i hukommelsen, kan jeg trods alt, finde enkelte lyspunkter, fra min skoletid i Tvolm. Om ikke andet, lærte vi

mange gode salmer og fædrelandssange, - såsom Påskeklodden kimed mildt, fra den danske kyst. - Høje nord, friheds hjem, - Det haver så nyligen regnet og de nordiske nationalsange, for at nævne lidt. Senere har jeg forstået, at valget af fædrelandssange, sikkert er inspireret, af Frederiksens sønderjyske baggrund.

De urørlige piger og børn, fra de få hjem, lærerfamilien havde berøring med, vil i mange tilfælde, måske give Frederiksen ret pæne karakterer, og jeg skal da gerne medgive, at det ikke var det han ville, det var galt med, men det var måden han ville det på. Han var ganske givet en dygtig lærer, men uegnet til at undervise mindre børn, og uden spor af sans for pædagogik.

Nu er den epoke forbi, spejderfløjten har for længst fløjtet det sidste hidsige fløjt, skolestuen, den kedelige forgang med det kolde terrazzogulv, vandpumpen, og de to knagerækker, er ikke mere. Hele bygningen er gennemmoderniseret af Karen og Alfred Jensen der ifølge telefonbogen driver vognmandsforretning. Men med det maskineri, Alfred og sønnen Erik Jensen kører rundt med, ligner det for mig at se mere en entreprenør virksomhed, - og hvis jeg tager fejl, må jeg konstatere, at det kræver mere end ét køretøj og et par grebe og skovle, at drive vognmandsforretning, i dagens Danmark.